

ПРИНЦИПИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ЗОН ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто принципи організації функціонально-планувальної структури зон активної туристичної діяльності.

Ключові слова: туризм, туристична діяльність, туристичні ресурси, туристичні зони, туристична інфраструктура.

При аналізі зони туристичної діяльності того чи іншого типу, складу її структурних елементів, представляються як функціональний набір (набір функцій). При порівнянні з еталонним набором функцій виявляється невідповідність цьому набору реальної функціональної структури. Вона може бути приведена у відповідність еталону за рахунок оптимізації складу функціональних елементів структури зон туристичної діяльності, що реалізують той чи інший набір потреб. Способи оптимізації складу цих функціональних зон і будуть являти собою принципи організації функціонально-планувальної структури зон активної туристичної діяльності. Таких принципів можна виділити три:

- принцип активізації; - принцип консервації; - принцип розвантаження.

Зупинимося детальніше на кожному з цих принципів.

1. Принцип активізації. Суть принципу активізації полягає в наступному: в результаті аналізу виділеної зони, ця зона представляється як набір функцій, який зіставляється з виділеним і доповненим на основі анкетного опитування еталонним набором функцій.

У тому випадку, коли в результаті зіставлення фіксується розбіжність реального і еталонного функціонального наборів, то відповідно з урахуванням тенденцій розвитку туристичної діяльності та характером взаємодії елементів структури зон туристичної діяльності, пропонується або доповнити, або скоротити реальний набір функцій.

Це викликає, в свою чергу, трансформацію просторової структури або за рахунок появи нових просторових утворень, або за рахунок перенесення їх в інше місце. Принцип активізації полягає в підвищенні потужності, щільності, ємності елемента, що в кінцевому рахунку, призводить до зростання "туристичного потенціалу" зони за рахунок розвитку функціонально-просторової структури.

Цей принцип передбачає введення додаткових необхідних функцій в зону активної туристичної діяльності. При цьому, якщо функції, що визначали первісну спеціалізацію вузла, володіли недостатньою потужністю, можливий випадок, коли в ході трансформації функціонально-планувальної структури зони активної туристичної діяльності, спеціалізація як окремого вузла, так і зони в цілому може змінитися. Однак, більш ймовірний випадок, коли отримує подальший розвиток вже наявна спеціалізація вузла. Тим більше це відноситься до зони туристичної діяльності в цілому.

2. Принцип розвантаження. При реалізації принципу розвантаження характеристики елементів змінюються за рахунок виключення тих чи інших його функціональних складових, що веде до оптимізації функціональної, і як наслідок, просторової структури зони, з метою більш ефективного функціонування. Як правило, виключаються елементи, які не встановлюють спеціалізацію даного конкретного вузла або зони в цілому, але привертають до себе надмірно великі людські потоки (як туристичні, так і загальноміські), що мають негативний вплив на реалізацію основних в даному вузлі або зоні функцій.

Як приклад можна вказати на необхідність вивести банки, магазини і пункти зв'язку з площ наповнити колишні адміністративні будівлі функціями, що мають історико-культурну спрямованість. При реалізації принципу розвантаження винос супутніх функцій здійснюється в зону потенційної дії туризму, що зумовлює подальше ускладнення, збільшення резервів мережі елементів обслуговування туристичної діяльності. Позитивно винос супутніх функцій в зону потенційної дії туризму (в найбільшому місті, як правило, в середину зони міста) позначається і на функціонуванні загальноміських структур.

3. Принцип консервації. Цей принцип передбачає обмеження функціонального змісту елементів об'ємно-просторової структури міста в силу того, що вони досягли свого граничного стану по пропускній здатності. Можливість застосування принципу консервації в динамічній ситуації сучасного найбільшого міста обумовлена тим, що об'єкти, на які спрямований принцип консервації, включені в структуру зон і певним чином узгоджуються з тими об'єктами, які охоплюються принципами активізації і розвантаження. Тому активізація одних елементів і розвантаження інших, в рамках структури (при загальній її мобільності) задають місця, в яких протягом досить тривалого часу елементи можуть перебувати у стабільному стані.

Так наприклад, торгова вулиця в місті може характеризуватися протягом тривалого часу статичністю функціональної щільності потужності, ємності, при постійному збільшенні потоків туристів у місті, завдяки активізації функціонування розташованих поруч елементів обслуговування. Або ж стабільність ситуації не змінюється незважаючи на зростаючу притягальну силу

близько розташованих активізованих об'єктів за рахунок привабливості контингенту туристів з розвантажуючих об'єктів.

Динаміка процесів туристичної діяльності знаходить свій прояв у різних формах. Поява в структурі міста нових об'єктів пізнавального значення (наприклад, відкриття нових меморіальних дощок, музеїв, реставрація пам'яток історії та культури тощо), тимчасова або постійна втрата існуючими об'єктами свого домінуючого значення викликає переміщення основних фокусів тяжіння туристів.

Постійний розвиток і вдосконалення мережі екскурсійних маршрутів, організація нових туристичних маршрутів за рахунок збільшення кількості та розширення сфери об'єктів пізнавального туризму приводить до трансформації траєкторій її реалізації.

Втрата привабливою здібності і значень елементів обслуговування (наприклад, втрата своєї основної ролі спеціалізованим рестораном для обслуговування туристів, за рахунок появи поблизу зон туристичної діяльності комплексу ресторанів і кафе загальноміського значення, несучих більш високий потенціал перевагу і початківців виконувати функції елементів обслуговування туристів за рахунок перетягування на себе їх основних потоків) викликає зміну меж зон туристичної діяльності.

Все вищесказане викликає реальні зміни і трансформацію обрисів зон туристичної діяльності. Сукупність подібних змін в реальній ситуації буде описана за допомогою виведених в дослідженні принципів функціонально-планувальної організації зон активної туристичної діяльності.

Література

1. Smith V. Hosts and Guests / University of Pennsylvania Press. – Philadelphia, 1977.
2. Gunn C. A. Tourism Planning / C. A. Gunn. - New York, 1988.
3. Tourism 2020 Vision. A new forecast from the WTO. [Текст] - Madrid, 2000.

Аннотация

В статье рассмотрены принципы организации функционально-планировочной структуры зон активной туристической деятельности.

Ключевые слова: туризм, туристическая деятельность, туристические ресурсы, туристические зоны, туристическая инфраструктура.

Annotation

In the article the principles of the organization of functional-planning structure of the active zone of tourist activity

Keywords: tourism, tourism activities, tourism resources, touristic zones, tourism infrastructure.